

gotovo ne, morda pa »slovensko kinoteko« prepoznamo, če sestavimo dejavnosti filmskega oddelka pri Arhivu republike Slovenije, filmskega oddelka pri Slovenskem gledališkem in filmskem muzeju in seveda »kinotečne dvorane« na Miklošičevi cesti, ki še vedno deluje v okviru Ljubljanskih kinematografov. V arhivu se arhivira nacionalna filmska dediščina, filmski muzej se med drugim ukvarja z dokumentacijsko in znanstveno-raziskovalno dejavnostjo, v »kinotečni dvorani« pa se kontinuirano in z ustreznim spremnim gradivom predstavljajo pomembna dela iz domače in seveda svetovne zgodovine filma. Že skoraj tri desetletja je osrednji, na nek način skoraj edini vir za omenjeno obliko delovanja sodelovanje z beograjsko jugoslovansko kinoteko. Upajmo, da politične prilike (tudi v primeru oblikovanja samostojnih in suverenih držav) ne bodo negativno vplivale na to navezo, ki bo tudi v bodoče prav gotovo eden izmed temeljnih opornikov za celovito delovanje »slovenske kinoteke«. Vsekakor pa je bolje, da v tem trenutku prerokbe postavimo na stran, pa naj gre za eksterne, se pravi za bodočo državno oziroma državne konfiguracije, ali pa za interne, se pravi za integracijsko perspektivo, ki naj bi formirala »slovensko kinoteko«. Vprašanje tovrstne nacionalne ustanove je vezano na tisti »znotraj«, ki je stvar dogovora med obstoječimi filmskimi inštitucijami in usklajenosti le-tega z nacionalno kulturno politiko, in tisti »zunaj«, ki je drugo ime za mednarodno priznanje, kar omogoča enakopravno in učinkovito komuniciranje s podobnimi inštitucijami v svetu.

No v pogledu tistega »znotraj« pa se nekatere stvari v tem trenutku že dogajajo. Oblikovan je namreč predlog, da bi se kinotečna dejavnost in seveda vse, kar zraven sodi, priključila k Slovenskemu gledališkemu in filmskemu muzeju. Zadnjih deset let je namreč kinotečna dejavnost na Miklošičevi cesti potekala v okviru Ljubljanskih kinematografov, kar je bilo v danih okoliščinah prav gotovo edina rešitev. Toda v osemdesetih letih si je filmski muzej v okviru Slovenskega gledališkega in filmskega muzeja utrdil mesto v slovenski kulturi, zato je povsem logično, da se kinotečna dejavnost priključi k omenjeni ustanovi. Samoumevna in naravna pa bi bila ta priključitev tudi zaradi tega, ker je absurdno, da »kulturna dejavnost« v ožjem pomenu besede poteka v okviru delovne organizacije, ki ima v marsi-

čem povsem drugačno fiziognomijo. V grobem in poenostavljeno; Ljubljanski kinematografi so organizacija, ki se prvenstveno ukvarja s komercialnim filmom in v bodoče se bo najbrž še bolj, tako da bodo poslovali povsem na ekonomskih osnovah, kar je v redu in prav. In če se bo kinotečna dejavnost še naprej odvijala v okviru tovrstne organizacije, potem bi se možnost, da se bo nekoč oblikovala »slovenska kinoteka«, še dodatno prestavila, saj je predpogoj za mednarodno priznanje kinotečnih institucij, da le-te ne poslujejo na ekonomskih osnovah oziroma da niso v neposrednih zvezah s filmskim tržiščem.

Kakorkoli že in vsekakor ne le na metaforični ravni treba je, priznati, da je film »draga« zadeva, še posebej v primeru malih držav oziroma malih nacionalnih prostorov. Toda v kolikor nek narod že ima svojo filmsko zgodovino, pa naj bo le-ta na prvi pogled še tako skromna in zanemarljiva, in v kolikor omogoča kontinuirano filmsko proizvodnjo, potem je tisti potreben denar, da bi se oblikovala »slovenska kinoteka« v pravem pomenu besede, pravzaprav drobiž, vendar pa »drobiž«, ki bi narodu podelil celostno filmsko identiteto.

In če se je Slovencev film kar s precejšnjo težavo oprijel in če imamo Slovenci neprestano težave s filmom (v tem trenutku jih kar mrgoli), potem je skrajni čas, da si ne povzročamo »umetnih« težav tam, kjer ni treba. »Umetna« težava bi bilo prav gotovo kakšno pristransko vztrajanje, da na Slovenskem ne potrebujemo kinoteke, v resnici pa je potrebno le malo dobre volje, da bi se na obstoječih temeljih oblikovala tovrstna inštitucija.

SILVAN FURLAN

JAVNOST

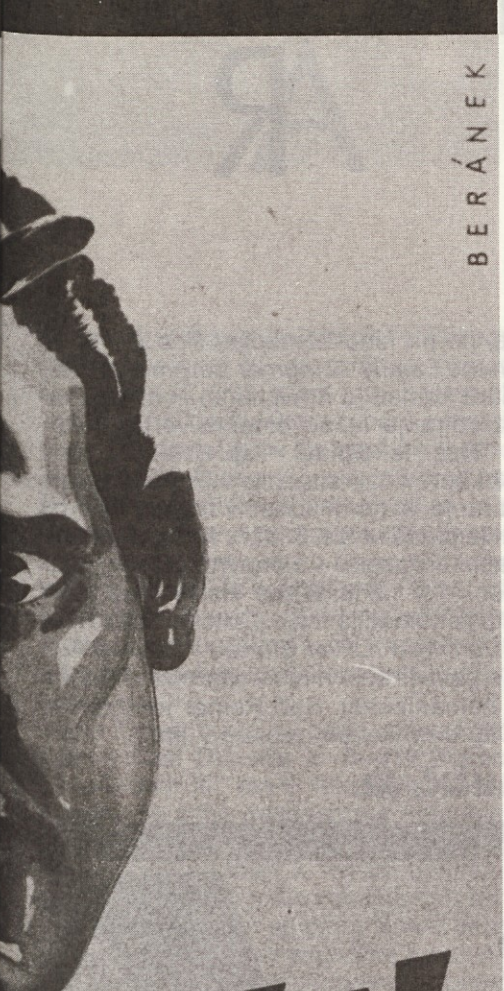
Seveda profetov v domovini ni. Vendar naš problem ni samo odnos do Karpa Godine, bolj natančno do njegovega zadnjega filma. »Domačnost poraja prezir«, pravijo Angleži in imajo prav. Domačnost je v obratnem sorazmerju z velikostjo (kulturnega) prostora. Kaj to pomeni v našem podalpskem kotu, je jasno, nujno osamosvajanje pa nas gotovo še bolj zapira.

Po drugi strani zaprašene provincialne doline, morda še posebej naše, Slovenija, Koroška, Istra in Trst, porajajo

pomembne umetnike. Kovačič, Handke, Tomizza, če naj omenim nekaj meni ljubih avtorjev, to dokazujejo. Vendar gre za samotarje, ki živijo mimo, izven svojega javnega »Kulturnega prostora«. Za pisatelje je to laže kot za filmske režiserje. Naše gledališče, na primer, trenutno deluje v zdravi klimi. Podpira in promovira ga zadostno število predanih strokovnjakov. Vsak, še tako majhen gledališki dogodek odmeva v javnosti. Kaj šele gostovanje v Mehiki! Primerjajmo to s filmskimi dogodki doma in z gostovanji naših filmov na tujih festivalih!

Vprašanje je, če si slovenski film za- služi klimo, v kateri prevladuje omalo-

**Ljudi ti
en za usodo
kega naroda!**

čni borbi izdaja svoj narod!

»Plan, se pravi zavest . . .«, je zapisal Gilles Deleuze. Objavljeni Beranekov plakat ni le vaja iz lestvice planov in njihovih vezi z (za)vestjo. Je tudi eden izmed rekvizitov novega dokumentarca Filipa Robarja-Dorina, Rog'n'Roll Party.

važevanje in včasih celo zaničevanje, žargon »dotolčenja« in »likvidacije«? Po moje nikakor. Vprašanje je tudi, če slovenski film lahko preživi v taki klimi, četudi se bodo sredstva zanj morda nekako našla? Ustvarjalci samotarji so v filmu še manj mogoči kot v gledališču. Klani, te skupnosti v bistvu mafijskega tipa, tako razširjeni pri nas, so verjetno odgovor na odsotnost filmske kulture, nekakšen njen nadomestek. Pojav je tako razširjen (seveda ne samo med filmskimi ustvarjalci) da tisti, ki se nahajajo izven, težko pridejo do dela, do javnosti . . . Kako klan deluje, tokrat v povezavi s politiko, nazorno, kaže naslednja zgodba. V prvi polovici osemdesetih let je tedanji urednik Ekрана, po komitejevsko trdo prijel kritika iz južne republike, ker je pozitivno pisal o treh slovenskih filmih. Urednik — politik je kritiku očital, da ruši »njihove« napore, da bi »uredili« stanje v slovenskem filmu. To »urejanje« je pomenilo izobčenje treh mladih slovenskih režiserjev. Filisterskih mladeničev, ki bi s Hrenovsko gorečnostjo hoteli »urejati« film po svoji meri ali po meri svoje »vere« pa v Sloveniji nikoli ni manjkalo. Tudi brez boljševiskega sistema se znajdejo.

Zdrava filmska kultura bi morala temeljiti na skupnosti ustvarjalcev, producentov, distributerjev, prikazovalcev, kritikov in ljubiteljev, od katerih bi vsak imel svojo pomembno funkcijo. Tako skupnost bi morali sestavljati ljudje, ki se s filmom ukvarjajo prvenstveno zato, ker so mu predani, ker so torej cinefili. Nikakor pa ne morejo biti paraziti, ki ga izkoriščajo v ekonomske, teoretske, politične in podobne namene. Zavezani bi morali biti eni sami vrednoti — kvalitetnemu filmu. Pravih cinefilov pri nas ali ni dovolj, ali pa ne pridejo do izraza. Brez ustrezne klime, kulture torej, pa še tako genialni filmski inštitut ne bo deloval drugače, kot so delovale ustrezne ustanove doslej, torej slabo.

Eden glavnih problemov slovenskega filma, vzrok in posledica pomanjkanja ljubezni do filma obenem, je njegov stik z javnostjo. Primer: v pričujoči številki objavljeno poročilo o gostovanju študenta Anžlovarja in Karpa Godine v Franciji sem uredniku kulturne strani v Delu poslal v treh verzijah. V telefonskem pogovoru mi je urednik zagotavljal, da so članki predolgi. Članek sem skrajšal na predlagano dolžino, vendar zaman. Dopusčam možnost, da je stvar premalo zanimiva, preslabo napisana . . . Nobenega opravičila pa ni za to, da o Godinovi retrospektivi, ki jo

je v marsičem, na primer po medijski odmevnosti, mogoče primerjati s sloviti gostovanjem gledališča v Mehiki, ni objavljena niti najmanjša vestička. Bojim se, da ne gre za slučajni spodrs-ljaj in da ne gre samo za Delo. Prav od Dela pa bi lahko pričakovali, da bi čutilo dolžnost objaviti vsaj informacijo o Godinovi retrospektivi, saj nikakor ni skoparilo z objavami vse prej kot kvalitetnih, slej ko prej vulgarnih napadov na **Umetni raj**. (Kaj pomeni dejstvo, da resne kritike tega filma ta časopis doslej sploh še ni objavil?) Ali gre samo za slučajno indiferentnost urednika (ali urednikov) do filma, ali gre za bolj načrtno uredniško politiko, kar bi lahko sklepali po številnih »likvidatorskih« komentarjih o slovenskem filmu na Delovih kulturnih straneh, ne vem. Vem pa, da si slovenski film tega, če zaradi drugega ne, zaradi promocijskega dela, ki ga za Slovenijo opravlja v tujini, ne zasluži. Mogoče je razumeti fiksiranost slovenskih medijev z literaturo in gledališčem, ni pa opravičljivo skoraj popolno ignoriranje tako kvantitativno kot kvalitetno pomembnega kulturnega segmenta, ki ga predstavlja film. Ljudje gledajo televizijo (povprečno dve uri vsak dan) in predvsem mladi hodijo v kino, kulturne strani naših časopisov pa se vedejo do tega tako kot včasih komunisti do božiča. To ni samo v škodo filma. Saj je gotovo res, da so kultivirani filmski gledalci tudi dobri bralci, gledališki obiskovalci, bolj motivirani in občutljivi obiskovalci galerij . . . Film, tudi preko televizije, pa pomeni najlažjo pot do najširšega kroga potencialnih ljubiteljev umetnosti.

Lahko si predstavljam vrsto bralcev, ki jim srce bije za stebre slovenske umetnosti, ki mrmrajo, češ »kaj se pa pritožuje, saj imajo Ekran« in morda še doda, z drobnim nasmeškom, »in Stop«. V trenutku, ko se vrsta kritikov bodri češ »imamo dobro kritiko, manjka nam samo še dober film« je tudi to slaba tolažba. Barvne fotografije na naslovnici Ekрана in nova naklonjenost do bralca, pa naj bo iskrena ali ne, tukaj ne bo pomagala, če ne bo večje naklonjenosti filmu, vsaj malo večje kot je naklonjenost samim sebi in svoji lastni pomembnosti.

IGOR KORŠIČ